

KUNST

EVA FURSETH, kunsthistorikar. eva.furseth@gmail.com

«En eng», 1887, 18,5 x 30,5 cm. Drammens Museum.

Frå pensel til pistol

Som kunstnar hadde Nils Bjørgum (1864–1949) solid skoleing frå både München og Paris. På 1880-talet måla Bjørgum Vestlandet og menneske derifrå i ein tidstypisk naturalistisk stil, bilete han fleire gonger fekk med i den juryerte kunstmønstringa som vart oppretta i 1882, som vi i dag kjenner som Haustutstillinga.

På slutten av 1890-åra vende han interessa mot våpen. Etter at han sende fleire søknader til Stortinget, vart det i 1905 løyvt store penge-samar til Bjørgum for å framstille ein pistol for Forsvaret. Kvifor satsa Stortinget på ein kunstmålar utan teknisk utdanning og bakgrunn? Dette må truleg forståast ut frå den nasjonale sjølvkjensla og ønsket om å få ein norsk pistol til Forsvaret.

I heile 25 år skulle han arbeide trottug med oppfinningane sine. Det vart eit fruktlaust slit. Prototypane vart testa ut av Hæren, kvar gong fann dei graverande feil. Til slutt gav han opp og flytta heim att til Voss for å blåse støv av kunstnarrollen. Men no var smaken ein annan. Han hadde ikkje følgt med på den blomstrande, hektiske utviklinga kunstnen hadde gjennomgått all denne tida, og vart sett på som avleggs.

Han heldt likevel fram med å måle heilt til krigen sette eit brutalt punktum også for målinga. Mange måleri og det meste av eigeidom gjekk tapt då tyskarane bomba Voss i april 1940. Sjøkket etter den skakande hendinga prega dei siste åra av livet hans.

Det finst svært lite materiale etter våpenproduksjonen hans. Denne teikninga er eit sjeldan unntak. Det kan synast som våpeninteresse kvelte kunstnaren i han. Det er tankevekkande at han som viser så god formsans i måleria sine, laga ein pistol som er blotta for estetiske trekk.

EVA FURSETH

Ein av pistolane til Bjørgum. Teikninga finst i Voss museum.

Elegant og treffsikkert

Utstillinga med Nils Aas og Jakob Weidemann er praktfullt sett saman, mest som ein musikalsk komposisjon, der også kuratoren Anders Sletvold Moe vert svært tydeleg.

JUBILEUMS-UTSTILLING

JAKOB WEIDEMANN OG NILS AAS:

Nils Aas Kunstverksted, Inderøy

4. FEBRUAR–28. MAI
KURATOR:
ANDERS SLETVOLD MOE

I år ville inderøyaren og bilethoggaren Nils Aas (1933–2004) fylt 90. Dette er den første utstillinga i jubileumsåret for kunstverkstaden, ein presentasjon som viser skulpturar og relieff av Aas i samklang med måleri av Jakob Weidemann, som ville fylt 100 år i år. Weidemann er fødd i Steinkjer, det same er kuratoren for utstillinga, Anders Sletvold Moe (f. 1978), som i tillegg til å vere ein aktiv og veletablert kunstnar har kuratert fleire utstillingar med trøndersk abstrakt kunst.

Moe har nær kjennskap til dei to tungvektarane i kunsthistoria frå barnsbein av. Jakob Weidemann gjennom dei praktfulle glasmåleria han

utførte for Steinkjer kyrkje i 1965. Også Nils Aas har vore ein naturleg del av kvardagen i form av skulpturane og utsmykkingane i offentlege rom.

TO PIONERAR

Kuratoren har lukkast godt med å smelte ei skiftande utstilling inn i eit visingsrom med ei omfattande fast utstilling av verka til Nils Aas. Karakteristisk for Moe er utstillinga forma med stram hand. Resultatet er prega av ein elegant lette som spelar på sær-trekk i arkitekturen i rommet, samstundes som han har sett opp ekstra vegger som gir høve til å sette opp fleire verk og å avgrense verka tematisk.

Anders Sletvold Moe har valt ut verk frå den rikhalde samlinga etter Nils Aas, fleire er skulpturelle skisser og modellar, mange er berre 30 og 50 centimeter høge. Dei små verka har noko fint og friskt i seg, dei er utforskande og leikne i forma. Arbeida er gjerne uvordent og grovt

utførte, men alltid med gode, sterke former. Det skin godt gjennom at Nils Aas vaks opp i eit miljø der godt handverk stod sterkt.

Aas arbeidde både figurativt og nonfigurativt gjennom heile karrieren. I denne utstillinga får vi berre sjå på abstrakte og nonfigurative verk. Desse får også ein ekstra vitalitet i møtet med måleria til Weidemann, som er ein av dei store pionerane i norsk abstrakt kunst. Av steinkjerbyggen møter vi mange verk som sjeldan har vore viste. Kuratoren har vore på detektiv-jakt i private samlingar etter dei heilt rette verka for utstillinga. Verka til Weidemann er valde ut frå tre periodar frå slutten av 1940-åra til 1960-åra. Dei tidlege måleria viser inspirasjon frå kubistiske kunstnarar som Picasso og Braque, i tillegg er det fleire skogbotnmåleri og tidlege forsøk på utforming av blomstermåleri.

KRAFTFULL DIALOG

Fargane på veggene er sette opp med stor omhug for å passe

best mogleg til verka. Ein lettvegg i bjørkefiner vart endatil monter opp for å gje Weidemann-måleria ein bakvegg som spelar på det treverket Nils Aas var så oppteken av.

Det vakraste av kunstnarmøta er det som oppstår mellom «Rødt løv» (1961) av Jakob Weidemann og den store koparskulpturen «Utan tittel» av Nils Aas. «Rødt løv» er eit av dei mange storslegne skogar, endatil skogsinteriøret der ein ser innover i motivet mellom greiner og busker, vende Weidemann seg nedover, ikkje berre var det nærstudium av det han såg av mose, lyng og stein, men han fanga inn andre sansar, varmen frå jorda, luktene, sjøve naturopplevinga. Han har lagt på lag med måling i djupe raudtonar, til overflata vart heilt knudrete og såleis fekk ein relieffverknad som minner om sjøve teksturen i ein norsk skogbotn. Trass i at Aas uttrykker

«Det finst inkje 'mål' i kunsten; kunsten er evig fri. For ordet 'må' flyktar kunsten som dagen for natta.»

Kunstnaren Wassily Kandinsky, i boka *Om det åndelige i kunsten* frå 1912

Nils Aas: «Modell til relieff for Bonde og cow» (1977), 10,5 x 22,5 cm, stål og sponplate. Alle foto: Steinar Johansen

Utstillinga viser måleri av Jakob Weidemann og skulpturar og relieff av Nils Aas. Til venstre skimtar vi den ikoniske vedstabelen til Aas, som er del av den faste utstillinga.

saman på Nils Aas Kunstverksted. Det er likevel i liten grad dei velkjende, ikoniske verka som vert viste fram. Kuratoren har i staden henta fram meir utforskande verk der kunstnaren har søkt etter nytt uttrykk, nye måtar å uttrykke seg på gjennom eit abstrakt formspråk. Dette gir utstillinga ei smittande livsglede.

Utstillinga er ei flott feiring av det sprelske og leitande som finst i desse to solide kunstnarskapa, sider som er lette å gløyme på grunn av den store tyngda som kviler over hovudverka deira.

Anders Sletvold Moe har lukkast med å gje eit nært og fortreleg blick på dei to nestorane. Utvalet er ikkje så stort, mange av verka er små, enkelte endå skis-seprega, men til saman går kvart av verka opp i ei større eining. Nærast som ein symfoni bygger dei på kvarande, eller kanskje dei heller utgjer eit roleg preludium der kjenslene ulmar svakt djupt under overflata.

MEISTERMØTE

Det er to av dei mest kjende kunstnarane vi har som er plasserte

KUNST LANDET RUNDT

Stilbilde frå «Oceanic Horror or How to Survive the Night in the Haunted Mansion of Absolute Capitalism» av Søren Thilo Funder.

Søren Thilo Funder og Nástio Mosquito
Galleri 3,14, Bergen
21. april–4. juni

To utstillingar som utforskar maktdynamikk og maskinlæring som drivkraft. Medan Thilo Funder tematiserer finansielle marknadskrefter, viser angolske Nástio Mosquito installasjonen «Another Leader: Act II», ein film som på ein krass og samstundes humoristisk måte har iscenesett korleis planlegginga av ein tale til ein presidentvalkamp kan bli til.

Dersom du ikkje fekk med deg den mangfelte mønstringa av kunsten til Hege Lønne (1961–2018) på Trondheim kunstmuseum i fjor, har du sjansen no. Verka er leikne, underfundige og overraskande. I tillegg til gipsinstallasjonar er her fleire videoverk, relieff i metall, animasjonsfilm, fotokunst og ein kinetisk skulptur.

Lorck Schive Kunstpris 2023
Trondheim kunstmuseum
22. april–17. september

Hege Lønne
Bomuldsløvsfabriken Kunsthall,
Arendal
25. mars–21. mai

Frå utstillinga til Anna Daniell. Foto: Eva Furseth

Annakvart år vert fire norske kunstnarar inviterte til å kappast

om Lorck Schive Kunstpris på 500.000 kroner. Dei lagar kvar si utstilling med nye verk, vinnaren vert kåra 2. september. I år er dei nominerte Anna Daniell, Ane Graff, Joar Nango og Ahmed Umar.

Thomas Hestvold. Tåken letner
Hå gamle prestegård, Jæren
25. mars–29. mai

Klippen VIII, 2021, 212 x 178 cm. Foto: Julie Hrnčirova

Thomas Hestvold viser nye måleri i olje og akryl. Dei store verka er måla på plater som er utskorne i organiske former. Ved å bryte med det tradisjonelle bildeformatet får verka eit monumentalt og skulpturelt preg. I same tidsspennt vert det vist utstillingar med Roald Sivertsen, Anne-Karin Furunes og Hanne Friis.

Søvn er livets sum
Ann Cathrin November Høibo
Kristiansand Kunsthall
25. mars–28. mai

Høibo (f. 1979) kombinerer bilde-vev med andre tekstilar, objekt og skulpturar. Som tekstilvevar står ho i ein historisk tradisjon som peikar attende til pionerar som Hannah Ryggen (1894–1970), samstundes som ho har etablert eit eige idébasert og samstundes sanseleg formspråk. Høibo har teke med seg vevstolen inn i kunsthallen og kjem til å arbeide her så lenge utstillinga står.

Installasjonsbilde fra Kristiansand Kunsthall. Foto: Tor Simen Ulstein

EVA FURSETH